

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Кафедра фізичної терапії, реабілітації, спеціальної
та інклюзивної освіти

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	01 освіта/педагогіка
Спеціальність	016 Спеціальна освіта
(Спеціалізація)(за наявності)	016.02 Корекційна психопедагогіка
Освітня програма	Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини.
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «**Організація роботи інклюзивно-ресурсних центрів**» для здобувачів ВО першого (бакалаврського) рівня галузі знань **01 освіта/педагогіка** спеціальності **016 Спеціальна освіта** спеціалізації **016.02 Корекційна психопедагогіка** освітньої програми «**Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини**».

Розробники: Гаяш О.В., к. пед. наук, доцент кафедри ФТРСІО, доцент

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри ФТРСІО протокол № 15 від « 26 » червня 2024 р.

Завідувач кафедри Ярослав ФІЛАК

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання протокол № 12 від « 27 » червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії: Фелікс ФІЛАК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	4-й	4-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента –	7-й	7-й
	Лекції:	
	20	8
	Практичні (семінарські):	
	24	4
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: комбінована	Самостійна робота:	
	46	78

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: полягає в розкритті організаційних засад утворення та функціонування інклюзивно-ресурсних центрів, наданні рекомендації щодо реалізації основних функцій інклюзивно-ресурсних центрів, зокрема проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних послуг дітям з особливими освітніми потребами та забезпечення їх системного кваліфікованого супроводу.

Завдання освітнього компонента полягає в систематизації теоретичних знань здобувачів освіти щодо основних положень інклюзивної освіти на рівні готовності їх викладання у закладі вищої освіти; оволодінні знаннями і навичками щодо організації реалізації основних функцій інклюзивно-ресурсних центрів; формування уявлень щодо професійно - компетентних властивостей особистості фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру, (методиста з інклюзивної освіти, директора (керівника) інклюзивно-ресурсного центру).

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології й характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

- **ЗК-7.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- **ЗК-8.** Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

- **СК-3.** Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

- **СК-4.** Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб з особливими освітніми потребами.

- **СК-5.** Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

- **СК-6.** Здатність реалізовувати персоналізовані підходи у процесі надання послуг раннього втручання (відповідно до спеціалізації «Корекційна психопедагогіка»).

- **СК-7.** Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвиткового освітнього середовища.

- **СК-10.** Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

- **СК-13.** Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

- **СК-14.** Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному та європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так і інші системи цінностей.

- **СК-16.** Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Організація роботи інклюзивно-ресурсних центрів**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 1. Українська мова за професійним спрямуванням

ОК 19. Соціально-правове забезпечення системи освіти із спеціальним та інклюзивним навчанням

ОК 20. Професійна діяльність та особистість корекційного педагога

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини», вивчення навчальної дисципліни «Організація роботи інклюзивно-ресурсних центрів» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.	РН 5
Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.	РН 6
Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.	РН 8
Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними	РН 10

порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.	
Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвиткового навчання дітей з особливими освітніми потребами.	РН 11
Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.	РН 16
Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.	РН 17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Організація роботи інклюзивно-ресурсних центрів»:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміє принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.	РН 5
Планує освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.	РН 6
Організовує і здійснює психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.	РН 8
Демонструє вміння спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.	РН 10
Застосовує у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвиткового навчання дітей з особливими освітніми потребами.	РН 11
Приймає обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.	РН 16
Має навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.	РН 17

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: презентації результатів виконаних завдань, колоквиуми (аналіз самостійної роботи, доповіді), виступи на наукових заходах, інші види індивідуальних та групових завдань; залік, екзамен.

Методами демонстрування результатів навчання є: презентації результатів виконаних завдань, екзамен.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль: 1) усне опитування на практичних заняттях; 2) виконання тестів; 3) виконання практичних завдань самостійної роботи; 4) підготовка доповідей.

Модульний контроль: письмова контрольна робота та тестування.

Підсумковий контроль: екзамен.

Загальний результат з дисципліни оформлюється у вигляді підсумкової оцінки за 100-бальною шкалою ECTS та національною шкалою.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Шкала контролю змістового модулю

Показники	Бали
Змістовий модульний контроль: 1, 2, 3, 4:	
Бали за активність на практичних заняттях береться середній бал за оцінювання усних відповідей і виконання практичних завдань з усіх занять, що множиться на коефіцієнт 5 (якщо середній бал 5, то $5*5=25$).	0-25
Письмове чи онлайн (комп'ютерне) тестування при тематичному оцінюванні береться середній бал за виконання тестових завдань з усіх занять, що множиться на коефіцієнт 5 (якщо середній бал 4, то $4*5=20$).	0-20
Бали за виконання самостійної роботи:	
- підготовка та захист реферату або тез за обраною темою;	
- результати неформальної освіти: сертифікат про участь у конференції, вебінарі, тренінгу, підготовка (написання, опублікування) статей, участь в конкурсах творчих робіт, олімпіадах з питань навчання і виховання дітей з ІІІ	0-10
Модульний контроль	0 - 45
Загальна оцінка	0 - 100

Екзаменаційна рейтингова оцінка складається з балів за результатами виконання екзаменаційних завдань, затверджених кафедрою в установленому порядку.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Теоретична підготовленість перевіряється і оцінюється за результатами усної або письмової відповіді на питання практичних занять, що складені у відповідності до змісту навчальної програми.

Усна відповідь здобувача ВО (до 4 балів)

4 бали отримують здобувачі, які знають зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу; дали вичерпні точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; виклали матеріал без помилок і неточностей.

3 бали отримують здобувачі, які знають зміст заняття та добре його розуміють, в цілому розкрили теоретичне питання, однак не повно і допустивши деякі неточності. При цьому не використали на достатньому рівні обов'язкову літературу; хоча на додаткові питання відповідають без помилок; виконують практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

2 бали отримують здобувачі при задовільному рівні розуміння змісту заняття, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки; спроможні вирішувати спрощені завдання за допомогою навідних питань; частково вирішують задачі та виконують практичні навички, відчуваючи складнощі в ряді простих випадків.

1 бал отримують здобувачі, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми; не спроможні самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені прості запитання відповідають вірно.

0,5 бала отримують здобувачі, які частково та поверхово розкрили лише окремі положення питання і допустили при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питання.

Доповнення відповіді:

1 бал – отримують здобувачі, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, навели власні аргументи щодо основних положень даної теми;

0,5 бала отримують здобувачі, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з даної теми та висловили власну думку.

Критерії оцінювання тестування

Тестування за допомогою закритих питань: тест містить 4 питання. Оцінка правильної відповіді на кожен з них 1 бал, оцінка неправильної відповіді - 0 балів. Кожне питання має кілька передбачуваних відповідей, одна з яких правильна.

Оцінка за допомогою тесту з відкритими питаннями або термінологічного диктанту. Якщо оцінка проводиться одним завданням (максимум 2 бали), критерієм оцінки будуть:

2 бали. Відповідь повна, термінологія збережена, помилок немає. Міркування на високому рівні.

1,5 бали. Відповідь повна, хоча коротка, термінологічно правильна, немає істотних недоліків; судження правильні.

1 бал. Відповідь неповна. Термінологія визначена з помилками. Судження фрагментарні.

0,5 балів. Відповідь з помилками і не використана спеціальна термінологія. Відповідь по суті є невірною. Передано лише окремі фрагменти відповідного матеріалу питання. *0 балів.* Відповідь не відповідає питанням або зовсім не дана.

У разі відсутності здобувача на практичному занятті, йому необхідно у двотижневий термін письмово у MOODLE або Classroom здати практичну роботу, яку буде оцінено згідно «Схеми нарахування балів». Якщо робота буде здана пізніше вказаного терміну, від зазначеного у «Схемі...» балу за практичну роботу, буде знято 1 бал.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів

Оцінювання самостійної роботи здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

«Мультимедійна презентація» – представлення змісту навчального предмета, навчальної задачі з використанням мультимедійних технологій.

4 бали – тема розкрита, матеріал повністю відповідає вказаним параметрам, презентація оформлена без зауважень.

3 бали – тема розкрита частково (не більше 2 зауважень), матеріал відповідає вказаним параметрам частково (не більше 2 зауважень), презентація оформлена з зауваженнями (1-2 зауваження).

2 бали – тема розкрита частково (не більше 3 зауважень), матеріал відповідає вказаним параметрам частково (не більше 3 зауважень), презентація оформлена з зауваженнями (не більше 3 зауважень).

1 бал – тема не розкрита (4 та більше зауважень), матеріал відповідає вказаним параметрам частково (4 та більше зауважень), презентація оформлена з зауваженнями (4 та більше зауважень).

Складання словника основних термінів, що визначені програмою курсу (за темами).

Програмою курсу визначений перелік ключових термінів, що розкривають зміст кожної теми. Здобувачам пропонується скласти словник основних термінів з конкретної теми на останніх сторінках опорного конспекту лекцій.

2 бали нараховуються здобувачам, які не лише склали повний перелік визначених термінів з конкретної теми, а й можуть вільно розтлумачити їх зміст.

1 бал нараховується здобувачам, які склали неповний перелік визначених термінів з конкретної теми і не можуть їх розтлумачити без конспекту.

З метою поглиблення знань з найважливіших тем, стимулювання дослідницької роботи здобувачів вищої освіти проводиться **самостійна робота** (підготовка і захист реферату, підготовка тез доповіді) з актуальних тем модуля. Реферат і тези-доповіді приймає викладач, який проводить лекційні заняття.

Тези доповіді

Підготовка тез наукової доповіді є першою спробою здобувача вищої освіти виявити свої здібності до науково-дослідної діяльності. Тези – це коротко, точно, послідовно сформульовані ідеї, думки, положення наукової доповіді, повідомлення, статті або іншої наукової праці. Обсяг тез становить, як правило, 3-5 сторінок друкованого тексту через 1-1,5 інтервали. Мета – узагальнити наявний матеріал, подати його суть у коротких формулюваннях, розкрити зміст щодо великої за обсягом публікації чи доповіді; глибоко розібратися у питанні, проаналізувати його та створити можливість протиставлення своїх думок думкам інших, або доповнення останніх.

Структурно тези доповіді включають у себе такі елементи: актуальність теми; стисла постановка наукової проблеми; короткий огляд існуючих позицій щодо обраної проблематики; окремі власні думки щодо наукової проблеми; висновки.

Критерії оцінювання тез.

Максимальний бал за відмінне написання тез – 10. Оцінювання тез відповідно до критеріїв відбувається шляхом визначення балів по кожному з елементів структури критеріїв. Ієрархія балів за критеріями оцінювання тез:

- відповідність змісту тез заявленій темі, їх цілісність та композиційна гармонійність – 2 бали;
- ступінь розкриття предмету дослідження – 2 бали,
- оригінальність теми роботи – 2 бали;
- наявність узагальнень альтернативних теоретичних підходів в межах досліджуваної проблеми – 1 бал;
- обсяг та якість опрацьованих інформаційних джерел – 1 бал;
- наявність та обґрунтованість авторських розробок або пропозицій за досліджуваною проблемою, ступінь їх теоретичної значущості та практичної цінності – 2 бали.

На підставі визначеної загальної кількості балів, отриманих здобувачем викладач визначає максимальний, достатній і мінімальний бал оцінки тез шляхом сумування загальної кількості балів з кожного критерію.

При оцінюванні результатів навчання з навчальної дисципліни можливе перерахування балів за результатами неформальної та/або інформальної фахової активності здобувачів (сертифікована участь в конференціях, тренінгах, підготовка (написання, опублікування) статей, участь в конкурсах творчих робіт,

олімпіадах, тощо), що за тематикою, обсягом і змістом відповідають навчальній дисципліні (Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, уведеного в дію наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» № 99/01-04 від 19.12.2023 р.).

Одним із видів самостійної роботи пропонується участь у конференції, вебінарі, тренінгу, участь в конкурсах творчих робіт, олімпіадах з питань навчання і виховання дітей з інтелектуальними порушеннями. За наявності у здобувача сертифікату он-лайн платформ EDERA. URL: <https://www.ed-era.com/>, Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua/>, або інших освітніх платформ, тематика якого співпадає з однією із тем дисципліни, згідно до «Схеми нарахування балів», за самостійну роботу йому буде зарахована відповідна кількість балів.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Упродовж семестру з дисципліни проводиться 1 модульна контрольна робота (МКР). МКР складається з вирішення тестових завдань, теоретичних питань, а в умовах дистанційного навчання – тестів, ситуаційної задачі. До модульної контрольної роботи допускаються всі здобувачі. На виконання письмового компонента МКР відводиться до двох академічних годин. Здобувач, який не з'явився на МКР з поважної причини, може пройти його у визначений кафедрою термін.

У випадку отримання незадовільної контрольної модульної рейтингової оцінки здобувач повинен повторно пройти модульний контроль в установленому порядку. Повторне проходження модульного контролю при отриманій раніше позитивній контрольній модульній рейтинговій оцінці з метою підвищення підсумкової модульної рейтингової оцінки не дозволяється.

Шкала контролю модульної контрольної роботи

Показники	Бали
Письмова модульна контрольна робота:	0 – 45:
- тестові завдання (за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал)	0 – 25
- 2 теоретичні питання (за кожну правильну відповідь нараховується 10 балів)	0 - 20

Шкала контролю модульної контрольної роботи (в умовах дистанційного навчання)

Показники	Бали
Письмова модульна контрольна робота:	0 – 45:
- тестові завдання (за кожну правильну відповідь нараховується 1 бали)	0 – 35
- ситуаційна задача	0 - 10

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться у вигляді екзамену і дає можливість визначити кінцевий ступінь рівня і якості засвоєння здобувачів теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Якщо здобувач має позитивну (за національною шкалою) підсумкову семестрову модульну рейтингову оцінку, то він допускається до семестрового екзамену.

Семестровий екзамен здійснюється екзаменатором шляхом виконання здобувачем усної та (або) письмової залікової/екзаменаційної роботи.

До екзамену допускаються тільки ті здобувачі, які отримали такі бали: по 35 балів і більше – за контроль усіх двох змістових модулів. До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються здобувачі, які не виконали усі види обов'язкових робіт, передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Відповідальний працівник деканату у відомості проти прізвища такого здобувача робить позначку «недопущений». Здобувачі, в яких оцінка за сумою двох модулів дорівнює або є вища за 60 балів, то за згодою здобувача вона може бути зарахована як підсумкова (семестрова) оцінка з навчальної дисципліни. Вона може бути виставлена у відомість обліку успішності та залікову книжку до початку екзаменаційної сесії, відразу після оголошення результатів останнього модульного контролю. При цьому присутність здобувача є обов'язковою.

За наявності бажання підвищити рейтинг здобувач складає екзамен. Для підвищення позитивної оцінки надається одна спроба. Незалежно від того, чи здобувач складає іспит у зв'язку з тим, що в нього підсумкова модульна оцінка незадовільна (35-59 балів), чи з метою підвищення позитивної оцінки, викладач виставляє здобувачу оцінку, керуючись виключно рівнем його знань, виявлених на екзамені, тобто, виходячи із 100 балів, але при цьому виставлена підсумкова (семестрова) оцінка не може бути нижчою за підсумкову модульну оцінку.

Для комплексного оцінювання успішності здобувача на екзамені з означеного курсу мають бути враховані наступні критерії:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення матеріалу;
- культура мовлення;
- впевненість, емоційність та аргументованість відповіді;
- використання під час відповіді додаткової інформації;
- уміння аргументувати, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, навчальну інформацію, робити висновки.

Під час екзамену здобувач дає усні відповіді на 2 теоретичних питання, кожне з яких оцінюється по 40 балів відповідно до критерію оцінювання теоретичної підготовленості, та розв'язує два випадково вибрані варіанти тестових завдань, кожний з яких оцінюється в 10 балів. Максимальна оцінка за

підсумковий модульний контроль складає 100 балів відповідно до шкали оцінювання національної та ЄКТС.

Нарахування балів за теоретичну підготовленість студентів на підсумковому контролі

Бали	Критерії оцінки
40	якщо відповідь повна і правильна, з прикладами і поясненнями
35	якщо відповідь повна і правильна, але є тільки окремі приклади і пояснення
30	якщо відповідь по суті правильна, але з незначними помилками
25	якщо питання висвітлено правильно приблизно наполовину, є наведені приклади і пояснення
20	якщо відповідь містить правильно висвітлені теоретичні поняття приблизно наполовину, наведені приклади, але відсутні пояснення
15	якщо відповідь обмежується тільки визначенням необхідних понять без пояснень і прикладів
10	якщо відповідь обмежується визначенням окремих понять
5	наявна спроба відповісти на поставлені питання, більшість понять висвітлені з помилками
0	якщо відповідь не розкриває суті або не зроблена спроба відповісти на поставлені запитання

Критерії оцінювання успішності здобувачів доводяться до них перед екзаменом на консультаціях.

Загальні критерії оцінювання знань здобувачів (відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті», що затверджено Наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» №698/01-17 від 08.05.2015 р.)

Оцінка	Бали	Загальні критерії оцінювання знань і вмінь здобувача
«незадовільно» F	0-34	Здобувач повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.
«незадовільно» FX	35-40	Здобувач може розрізнити основні поняття з НД «Організація роботи ІРЦ», але пояснення їх суті є поверховим. Практичні завдання не виконує або виконує неправильно.
	41-54	Здобувач фрагментарно відтворює незначну частину питань, має нечіткі уявлення про основні поняття з НД «Організація роботи ІРЦ», виявляє здатність елементарно викласти думку. Не вміє викласти програмний матеріал.

	55-59	Здобувач відтворює менш як половину питань з НД «Організація роботи ІРЦ». Практичні уміння та навички не сформовані, практичні завдання виконує з суттєвими помилками, не відповідає на додаткові запитання.
«задовільно» Е	60-63	Здобувач поверхово відтворює основний матеріал питань з НД «Організація роботи ІРЦ», має загальні уявлення про педагогічну діяльність. Практичні завдання виконує неточно, не може самостійно визначати мету завдань.
«задовільно» D	64-68	Здобувач розуміє основні поняття з НД «Організація роботи ІРЦ», здатний з помилками й неточностями дати їх визначення. Не висловлює власної думки, має труднощі щодо використання засвоєних знань на практиці, зокрема, самостійно визначити мету завдання та правильно підібрати мовний чи дидактичний матеріал.
	69-73	Здобувач виявляє знання й розуміння основних положень з НД «Організація роботи ІРЦ». Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. Здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Практичні завдання виконує репродуктивно, має труднощі з визначенням мети завдань.
«добре» С	74-81	Здобувач знає програмовий матеріал добре, наводить приклади на підтвердження окремих думок, проявляє здатність застосовувати знання з НД «Організація роботи ІРЦ» у стандартних практичних ситуаціях. Може використовувати методи, принципи навчальної, виховної, корекційної роботи учнів з порушеннями інтелекту.
«добре» В	82-85	Знання здобувача є достатньо повними, він застосовує знання з НД «Організація роботи ІРЦ» у стандартних ситуаціях, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами та фактами, робити висновки. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, хоч і з деякими неточностями. Практичні завдання виконує на основі використання стандартних схем та шаблонів.
	86-89	Здобувач досить добре володіє матеріалом з НД «Організація роботи ІРЦ», уміє аналізувати і систематизувати інформацію, аргументувати власну думку, демонструє типові прийоми застосування знань при виконанні практичного завдання.
«відмінно» А	90-93	Здобувач має глибокі і міцні знання, викладає свої думки логічно та послідовно, робить самостійні висновки. Орієнтується в передовому педагогічному досвіді. При цьому може припускатися незначних огріхів в аргументації думки. Практичні завдання виконує переважно на продуктивно-репродуктивному рівні з елементами творчої діяльності, демонструючи сформованість практичних умінь та навичок.
	94-99	Здобувач на високому рівні володіє узагальненими знаннями в обсязі та в межах вимог навчальних програм освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», аргументовано використовує їх у розв'язанні завдань практичного змісту, проявляючи творчий підхід.
	100	Здобувач має системні глибокі знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати матеріал з НД «Організація роботи ІРЦ», усвідомлено використовує елементи передового педагогічного досвіду, проявляє творчий підхід під час виконання практичних завдань.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

За умови карантинних обмежень та неможливості відео-зв'язку може використовуватися тільки дистанційна (письмова) форма оцінювання за допомогою сайту електронного навчання ДВНЗ «УжНУ» (e-learn.uzhnu.edu.ua).

Шкала контролю письмового дистанційного іспиту (екзамену) для денної і заочної форми навчання

Показники	Бали
Екзаменаційна робота:	
- тестові завдання (за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал)	0-50
- теоретичні питання (за кожне питання 0-10 балів)	0-30
- практичне завдання	0-20
Загальна оцінка	100

Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS.

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82 – 89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
74 – 81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
64 – 73	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60 – 63		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35 – 59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1 – 34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Академічна доброчесність. Високо цінується академічна доброчесність. До всіх здобувачів освітньої програми відбувається абсолютно рівне ставлення.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної

(наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, необ'єктивне оцінювання.

Не дотримання академічної доброчесності стане причиною стягнень, за що можуть відніматися бали. Мінімальне покарання для здобувачів, яких спіймали на обмані чи плагіаті під час підсумкового контролю, буде нульовим для цього завдання з послідовним зниженням підсумкової оцінки дисципліни принаймні на одну літеру. Будь ласка, поставтесь до цього питання серйозно та відповідально.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ I. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ І ДІЯЛЬНОСТІ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ

Тема 1. Алгоритм створення, статус, завдання, функції ІРЦ.

Офіційні засади інклюзивної освіти в Україні. Формування та взаємодії команди ІРЦ. Особливості організації конкурсу на заміщення вакантних посад директора та педагогічних працівників ІРЦ.

Тема 2. Кадрове забезпечення ІРЦ.

Статус фахівців ІРЦ. Штатний розпис ІРЦ. Посадові обов'язки та оплата праці працівникам ІРЦ. Посадові інструкції працівників ІРЦ. Етичні вимоги до педагогічних працівників ІРЦ.

Тема 3. Документація ІРЦ.

План роботи ІРЦ; річний план роботи фахівців ІРЦ; щотижневі графіки роботи ІРЦ та фахівців ІРЦ. Журнал обліку заяв щодо проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини. Заява щодо проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини. Звіт фахівця ІРЦ про надання консультативно-методичної допомоги. Висновок інклюзивно-ресурсного центру. Індивідуальна програма розвитку.

Тема 4. Вимоги щодо оснащення ІРЦ.

Примірний перелік наповнення кабінетів інклюзивно-ресурсних центрів. Забезпечення ресурсної кімнати в ІРЦ. Матеріально-технічне обладнання ІРЦ.

МОДУЛЬ II. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ

Тема 5. Комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дітей від 2 до 18 років.

Методичні рекомендації щодо проведення комплексної оцінки. Характеристика, структура та рекомендації щодо застосування методик WISC-IV, LEITER-3, CONNERS-3, PEP-3, CASD.

Рекомендації щодо оцінювання когнітивного, мовленнєвого, фізичного розвитку дитини. Рекомендації щодо оцінювання освітньої діяльності дитини.

Тема 6. Загальні рекомендації щодо навчання і виховання дітей із ООП.

Співпраця з командою психолого-педагогічного супроводу дитини. Загальна характеристика психофізичних порушень у дітей. Психологічні особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Урахування індивідуальних особливостей учнів з особливими освітніми потребами в процесі навчання. Загальні рекомендації щодо навчання і розвитку дітей з особливостями розвитку.

Тема 7. Робота з батьками в умовах ІРЦ.

Мета і завдання співпраці з батьками в ІРЦ. Принципи побудови роботи з батьками. Зміст і методи вивчення готовності сім'ї до партнерської взаємодії. Поради щодо виховання та навчання дітей. Відповідальність батьків за виховання, навчання та розвиток дітей. Права батьків. Покрокова інструкція для батьків щодо зарахування дитини до закладу освіти. Психолого-педагогічний супровід батьків дітей з ооп.

Тема 8. Змістове та методичне забезпечення закладів освіти фахівцями ІРЦ.

Співпраця з ЗЗСО з інклюзивним/ інтегрованим навчанням. Індивідуальний підхід до учнів у процесі інклюзивного навчання педагогами ЗЗСО. Командний підхід до забезпечення психолого-педагогічного супроводу. Партнерство в інклюзивній освіті як провідний принцип діяльності педагогів та фахівців ІРЦ. Участь у команді психолого-педагогічного супроводу. Складання ІПР.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		лекції	практичні	самост. робота		лекції	практичні	самост. робота
Модуль 1. Організаційні аспекти створення і діяльності інклюзивно-ресурсних центрів								
Тема 1. Алгоритм створення, статус, завдання, функції ІРЦ.	8	2	2	4	8	2	-	6
Тема 2. Кадрове забезпечення ІРЦ.	8	2	2	4	8	-	-	8
Тема 3. Документація ІРЦ.	10	2	2	6	10	2	-	8
Тема 4. Вимоги щодо оснащення ІРЦ.	8	2	2	4	8	-	-	8
Модуль 2. Методичні аспекти діяльності інклюзивно-ресурсних центрів								
Тема 5. Комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дітей від 2 до 18 років.	26	6	8	12	26	4	4	18
Тема 6. Загальні рекомендації щодо навчання і виховання дітей із ООП.	10	2	2	6	10	-	-	10
Тема 7. Робота з батьками в умовах ІРЦ.	10	2	2	6	10	-	-	10
Тема 8. Змістове та методичне забезпечення закладів освіти фахівцями ІРЦ.	8	2	2	4	10	-	-	10
<i>Модульна контрольна робота</i>	2	-	2	-	-	-	-	-
Усього годин	90	20	24	46	90	8	4	78

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Організаційний аспект утворення та діяльності інклюзивно-ресурсного центру.	2	
2	Етичні вимоги до педагогічних працівників ІРЦ.	2	
3	Документація ІРЦ.	2	
4	Особливості оснащення кабінетів ІРЦ.	2	
5	Методики здійснення комплексної оцінки розвитку. Характеристика, структура та рекомендації щодо застосування методики WISC-IV.	2	2
6	Характеристика, структура та рекомендації щодо застосування методики LEITER-3.	2	
7	Характеристика, структура та рекомендації щодо застосування	2	

	методик CONNERS-3, CASD.		
8	Характеристика, структура та рекомендації щодо застосування методики РЕР-3.	2	2
9	Загальні рекомендації щодо навчання і розвитку дітей з ООП.	2	
10	Поради батькам. Правила поведінки, ігри та вправи для занять вдома. Складання інструкції для батьків щодо зарахування дитини до закладу освіти.	2	
11	Співпраця фахівців ІРЦ зі спеціальними закладами, з закладами ЗСО.	2	
12	<i>Модульна контрольна робота</i>	2	
	Разом	24	4

6.4. Самостійна робота

Метою самостійної роботи здобувача є: навчитися користуватися бібліотечними фондами і каталогами, працювати з літературними джерелами, аналізувати матеріал, порівнювати різні наукові концепції та робити висновки.

Види самостійної роботи здобувача:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних занять (виконання практичних завдань до теми заняття: складання словника, анотацій, карти знань, складання плану-конспекту бесіди, перегляд і аналіз відео, підготовка презентацій);
- підготовка реферату;
- підготовка тез-доповіді;
- підготовка до виконання модульних контрольних робіт;
- підготовка до складання заліку, екзамену.

№ з/п	Назва теми. Вид самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Алгоритм створення, статус, завдання, функції ІРЦ.	4	6
2	Кадрове забезпечення ІРЦ.	4	8
3	Документація ІРЦ.	6	8
4	Вимоги щодо оснащення ІРЦ.	4	8
5	Комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дітей від 2 до 18 років.	12	18
6	Загальні рекомендації щодо навчання і виховання дітей із ООП.	6	10
7	Робота з батьками в умовах ІРЦ.	6	10
8	Змістове та методичне забезпечення закладів освіти фахівцями ІРЦ.	4	10
	Разом	46	78

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

(у разі потреби)

Обладнання: мультимедійне обладнання.

Програмне забезпечення:

- робоча програма навчальної дисципліни,
- презентації теоретичного матеріалу в PowerPoint;
- роздаткові матеріали для самостійної роботи студента під час практичних занять.

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ

Використовуються різноманітні **методи навчання**, а саме: вербальні (словесні), які включають в себе як подання матеріалу викладачем (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), так і роботу здобувачів з літературою (підручником, довідковою, науково-популярною, періодичною науковою і навчальною літературою) та глобальною мережею Інтернет; наочні та практичні методи, виконання тестових завдань та ін.

Методи викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від цілей і завдань, виду занять, змісту теми, можливостей (інтелектуальних, психологічних, морально-етичних тощо) здобувачів ВО, наявних умов і часу, відведеному для вивчення теми.

В ході лекцій використовуються наступні методи: пояснювально-ілюстративний метод (робота з роздатковим матеріалом, підручником, демонстрація та ін.). Під час викладання навчального матеріалу лекцій використовується мультимедійна презентація (за потреби).

Основними організаційними **формами** дисципліни «Організація роботи ІРЦ» є: навчальні заняття (лекції, практичні заняття, консультації); самостійна робота здобувачів.

Використовуються сучасні інтерактивні форми навчання відповідно до теми заняття: робота в групах, обговорення ситуацій тощо.

В період дистанційного навчання через вимушені обставини переважно використовуються електронні засоби навчання Google Workspace (Classroom, Gmail, Контакти, Календар, Meet) та MOODLE (e-learn.uzhnu.edu.ua).

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Колупаєва А. А., Савчук Л.О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: навч.-метод. посіб. Київ: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. 273 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).

2. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ооп та рівнів підтримки в освітньому процесі. Укладачі: Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О., Данілавичюте Е.А., Ільяна В.М., Костенко Т.М., Чеботарьова О.В., Литовченко С.В., Бабяк О.О., Недозим І.В., Омельченко І.М., Блеч Г.О., Трикоз С.В., Гладченко І.В., Трофименко Л.І., Рібцун Ю.В., Мартинюк З.С.,

Довгопола К.С., Жук В.В., Грибань Г. В., Курінна В.Р. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України, 2021. 200 с.

3. Методичні рекомендації щодо визначення освітніх труднощів та рівнів підтримки у дітей раннього та дошкільного віку. Укладачі: Прохоренко Л.І., Шевченко В.М., Шевченко Ю.В., Орленко І.М., Соколова Г.Б. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України, 2022. 115 с.

4. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ. 2018. 252 с.

5. Положення про Інклюзивно-ресурсний центр. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 (зі змінами від 24.12.2024 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/545-2017-%D0%BF>

6. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 300 с.

7. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18#Text>

8. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. Київ. 2010. 363 с.

9. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. К. :«Центр учбової літератури», 2018. 248 с.

Додаткова література :

1. Гаяш О. В. Взаємодія спеціалістів з батьками дітей з особливими освітніми потребами у процесі включення їх в інклюзивну освіту. *Сучасні підходи до формування професійних компетентностей фахівців фізичної терапії та ерготерапії*: матеріали Науково-практичної конференції з міжнародною участю присвяченої 20-й річниці з дня заснування факультету здоров'я та фізичного виховання УжНУ (м. Ужгород, 17-18 жовтня 2019 р.). Ужгород, 2019. С. 159–160.

2. Гаяш О. В., Кляп М. І. Комплексний психолого-педагогічний супровід дітей з розладами спектру аутизму в умовах інклюзивно-ресурсного центру. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*: збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2019. Випуск 13. С. 37–47.

3. Гаяш О. В. Команда психолого-педагогічного супроводу як засіб комплексного супроводження дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному навчанні. *Технології забезпечення роботи практичного психолога з дітьми та молоддю з особливими освітніми потребами*: збірник наукових робіт учасників круглого столу та науково-методичного семінару (м. Київ, 19 березня 2021 р.). Київ: ІСПП НАПН України, 2021. Вип. 27. С. 34–37.

4. Гаяш О. В. Особливості планування і проведення корекційно-розвиткових занять в умовах інклюзивно-ресурсного центру. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*: збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. Вип. 17. С. 84–94.

5. Гаяш О. В. Особливості професійної діяльності фахівця (вчителя-дефектолога) інклюзивно-ресурсного центру. *Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціальної та інклюзивної освіти*: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 8 листопада 2024 р. / за ред. Т.О. Докучиної, відп. Секретар О.І. Дмитрієва. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 232 с. С. 9-11.

6. Дитина зі світу тиші: на допомогу батькам нечуючої дитини: науково-методичний посібник / уклад.: Н.А. Зборовська та ін. ; за ред. С.В. Кульбиди. К.: «СПКТБ УТОГ», 2011. 328 с. (доповнений і доопрацьований)

7. Діти з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі / навчально-методичний посібник /авт.: Н. Ярмола, Л. Коваль-Бардаш, Н. Компанець, Н. Квітка, А. Лапін К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 208 с.

8. Колупасва А.А., Таранченко О.М. Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.

9. Кузава І., Миколаюк Ю. Участь фахівців інклюзивно-ресурсного центру у діяльності команди психолого-педагогічного супроводу у закладі освіти. *The First Special Humanitarian Issue of Ukrainian Scientists. European Scientific e-Journal*, 2 (17), 54-59. Ostrava: Tukulart Edition. DOI: 10.47451/ped2022-03-02

10. Миронова С.П., Гаврилов О.В., Матвєєва М.П. Основи корекційної педагогіки : навчальний посібник / за заг.ред. С.П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.

11. Синьов В.М., Матвєєва М.П., Хохліна О.П. Психологія розумово відсталого дитини : підручник. Київ : Знання, 2008. 359 с.

12. Калмикова Л.О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностико-розвивальний комплекс : навч.-метод.посіб./ Л.О. Калмикова. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2016 – 384 с.

13. Маркова Н. В., Рисович Т. Л. Тифлопедагогічне обстеження дошкільників з порушеннями зору: Методичний посібник. Дніпропетровськ, 2015.

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)